

38 TURER I SYLAN & JÄMTLANDSFJÄLLEN

Trondhjems Turistforening

Forside: Ekspedisjonsturen «Norge på tvers» byr på storslått utsikt mot Sylmassivet.

Foto: Marius Dalseg Sætre

Bakside: Hovedbilde: Vintertur i Sylan. Foto: Trude Blåsmo

Foto minibilder: Jonny Remmereit (fjellrev), Mattias Jansson (portrett, karolinerled og Storsylen), Odd Harald Eriksen (skiløper) og Bjørg Hernes (molte)

Side 1: Utsikt mot Sylmassivet. Foto: Asgeir Våg

Side 2-3 Vintertur i Sylan. Foto: Solveig Græsli

Forsats: Ramsjøen med Fongen bak. Foto: Martin Lind

Baksats: Badekulpene i Nordskardfjellet. Foto: Geir Horndalen

Utgever: Trondhjems Turistforening
Sandgt. 30, 7012 Trondheim
Telefon: 73 92 42 00
www.tt.no

Redaktør: Asgeir Våg
Redaksjonskomité: Erik Stabell, Roar Nålsund,
Per Christiansen og Jonny Remmereit

Takk til alle som har bidratt på frivillig basis
med tekst, bilder og illustrasjoner til boka.

Kartgrunnlag: Statens kartverk
Kartutarbeidelse: Calazo Förlag
Layout og trykk: BK Trykkpartner

Opplag: 13 700/1 500
Utgitt desember 2019

INNHOOLD

Magiske grensefjell	6
Nakne vidder og høyreiste fjell	8
Oversiktskart	10
Gradering av turene	12

TURER I SYLAN OG JÄMTLANDSFJÄLLEN

TUR 1 Norge på tvers	14
TUR 2 Jämtlandsfjällen på tvers – videre fra riksgrensa til Storsjön ...	60
TUR 3 5 stjärnor – en grenseløs vandring Sylmassivet rundt	72
TUR 4 Rundtur vest i Sylan	92
TUR 5 På ski fra Sverige til Norge	108
TUR 6 Grenselangs i Sylan	126
TUR 7 Rundtur på svensk side – mellom hyttene i Vålådalen	140

ARTIKLER

Trøndersk skog- og myrlandskap – hvilke verdier finner du der?	46
Kvartærgeologi – Norge på tvers	52
Sylan og Jämtlandsfjällen – felles norsk-svensk tureldorado.....	66
Reindrifta – bærebjelken i den sørsamiske kulturen	76

Utforskning av naturen i Sylan gjennom 100 år	84
Verneområder i fjellturområdet Sylan	88
Fjellfolk i Roltdalen	96
Et nyttig liv i fjellet.....	102
Karolinertragedien i Sylan	112
Ufredsår og flyktningetrafikk	118
Romboleden gjennom Skardsfjella	136
Kraftutbygging i fjellturområdet Sylan	148

TURER FRA TURISTHYTTENE

Turer fra Schulzhytta	152
Turer fra Ramsjøhytta	158
Turer fra Storerikvollen	162
Turer fra Nedalshytta	166
Turer fra Græslhytta	172
Turer fra Kjølhytta	178
Hyttene i Sylan og Jämtlandsfjällen	184
Utviklinga av hyttenettet	191

Magiske grensefjell

Sylan og Jämtlandsfjällen er et felles fjellturområde for nordmenn og svensker. Her kan du vandre dag etter dag i et sammenhengende hytte- og rutenett som strekker seg milevis innover fjellet på begge sider av grensen. Selve Sylmassivet ligger som en gigantisk grensestein sentralt i dette midtskandinaviske fjellriket.

I denne boka gir vi deg konkrete tips og inspirasjon til utvalgte turer. Med status som en av landets ypperste langturer har «Norge på tvers» bidratt til å gi Sylan en sterkere identitet både regionalt og nasjonalt. Vi har beskrevet hver dagsetappe med spennende tilleggsinformasjon som vil berike opplevelsene på denne ekspedisjonsturen.

Med sine store vidder er Sylan og Jämtlandsfjällen som skapt for lange skiturer og fjellområdet har permanent vinterstaking på begge sider av grensen. I tillegg til varierte og spennende turer du kan gå til fots eller på ski mellom turisthyttene, har vi beskrevet dagsturmultipheter fra TTs betjente og selvbetjente hytter i Sylan.

Boka inneholder også en rekke artikler med temaer knyttet til fjellområdet. Her kan du lese om kvartærgeologien som har formet landskapet, og du får vite hvilke verdier det trønderske skog- og myrlandskapet rommer. Du

får et tidsbilde av tidligere tiders ressursdrift i dette fjellområdet og du kan bli kjent med fjellfolket som i dag har sitt liv og virke knyttet til Schulzhytta i veiløse Roltdalen.

Du kan også lese om likt og ulikt i tilretteleggingen for fjellvandring i hytte- og rutenettet på norsk og svensk side. Videre blir du fortalt om Romboleden, en av landets eldste pilegrimsleder, som følger en gammel ferdselsvei gjennom Skarddøra i Sylan. Boka gir også et innblikk i samisk reindrift som har lange tradisjoner i dette fjellområdet.

Det er viet plass til temaer som verneområder og kraftutbygging. Vi blir presentert for et forskningsprosjekt som startet for 100 år siden da Sylan fikk landets første plantefredningsområde. Du kan dessuten bli med i historiske fotspor; karolinernes tragiske fjellmarsj gjennom Sylan for 300 år siden og fluktruter over til Sverige under andre verdenskrig.

Boka er blitt til som et resultat av en stor dugnadsinnsats der foreningens medlemmer har delt sine favoritturer og erfaringer med oss. Også personer utenfor foreningen har bidratt med tekst og bilder på frivillig basis. Hjertelig takk for alle bidrag!

Desember 2019,
Trondhjems Turistforening

Nakne vidder og høyreiste fjell

Fjellnaturen i Sylan har fascinert og inspirert fjellvandrere til alle tider. Faren til Sigrid Undset, Ingvald Undset deltok på en tur i Sylan allerede i 1870, og kameraten Bernhard Brænne skrev begeistret i sin dagbok; «Syltoppene ere meget steile og bestaa af flere sylformede tinder, og ere majestetiske Fjelde.»

Fjellturområdet Sylan og Jämtlandsfjällen strekker seg fra Trondheimsfjorden i vest og nesten til Østersund i øst, og på norsk side fra Meråker i nord til Haltdalen og Røros i sør. Sentralt i området ligger Sylmassivet eller Sylarna som svenskene sier. Her troner Storsylen høyest, 1762 moh. Toppen som så vidt ligger på norsk side, er Sør-Norges høyeste grensefjell.

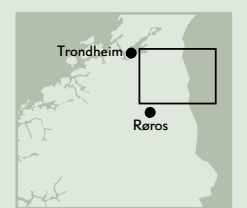
Landskapet i Sylan er preget av store vidder med relativt myke linjer, omkranset av flere mektige fjellmassiver. De åpne viddene består ofte av fjellbjørkeskog, myrer og vann. Turstiene går for det meste i slakt terreng uten store høydeforskjeller, og det er stort sett korte og lettgåtte dagsetapper mellom hyttene.

I denne boka presenterer vi smakebiter fra et rikt mangfold av turmuligheter. I Sylan og Jämtlandsfjällen kan du gå fra hytte til hytte på kryss og tvers av grensen i dagevis eller bestige fjelltopper med storslått utsikt. De fleste av turene som er beskrevet følger turistforeningenes merkede turstier. For de ekstra eventyrlystne er det på noen turer også beskrevet alternative ruter utenom merking.

For hver tur har vi lagt til en faktaboks for å få fram hvilke utfordringer turen byr på slik at du kan finne ut om dette er en tur som passer for deg. Her er det angitt vanskelighetsgrad, lengde, stipulert gåtid og stigning. Avstander og høydeforskjeller er for det meste grovt beregnet ut fra kart og ikke målt opp med GPS.

Vi håper denne boka vil gi deg inspirasjon til å oppdage og utforske de rike og varierte turmulighetene som finnes i dette fantastiske fjellturområdet. Det vil garantert gi deg mange nye og spennende opplevelser for livet.

God tur!

GRADERING FOTTURER

Fargekode	Passer for	Høydemeter og lengde	Stitype	Stigningsgrad og eksponering
 Enkel	<ul style="list-style-type: none"> Nybegynnere, krever ingen spesielle ferdigheter (Dersom det er tilrettelagt for rullestol/ barnevogn, merkes dette med eget symbol) 	< 300 m < 5 km	<ul style="list-style-type: none"> Asfalt, grus, skogsvei og gode stier Stor grad av opparbeiding som gir god fremkommelighet Hovedsak kortere turer 	<ul style="list-style-type: none"> Moderate stigninger Ingen bratte partier
 Middels	<ul style="list-style-type: none"> De med litt erfaring i terreng Middels trente turgåere De med grunnleggende ferdigheter 	< 600 m < 10 km	<ul style="list-style-type: none"> Kan ha mer krevende partier enn grønn tursti Kan være steinete, men ingen ur Kun enkle vad 	<ul style="list-style-type: none"> Moderate stigninger som kan inneholde enkelte bratte partier Enkelte partier kan oppfattes som luftige for folk med høydeproblemer
 Krevende	<ul style="list-style-type: none"> Erfarne turgåere De med god utholdenhet Godt turutstyr og gode fjellsko Kunnskap om kart og kompass 	< 1000 m < 20 km	<ul style="list-style-type: none"> Sti, åpent terreng, stein, ur og snaufjell Bratte helling og lengre strekninger med løs stein og myr kan forekomme Vading kan forekomme 	<ul style="list-style-type: none"> Flere typer stigninger og utfordringer Flere luftige og utsatte partier Kan inneholde tekniske utfordringer med noe kliving og bruk/ støtte av hendene
 Ekstra krevende	<ul style="list-style-type: none"> Erfarne fjellfolk De med god utholdenhet Godt turutstyr og gode fjellsko Kunnskap om kart og kompass 	Ingen maks høyde eller lengde	<ul style="list-style-type: none"> Lange turer på mer krevende stier enn «rød sti» Krevende vading kan forekomme 	<ul style="list-style-type: none"> Toppturer med bratte og vanskelige partier med ujevnt underlag Luftige partier og passasjer/ partier med utsatt kliving Smale egger, sva, ur, etc.

GRADERING SKITURER

Fargekode	Passer for	Høydemeter	Løypetype
 Enkel	<ul style="list-style-type: none"> Nybegynnere Krever ingen spesielle ferdigheter 	< 100 m	<ul style="list-style-type: none"> Korte løyper uten «plogbakker» eller «fiskebeinsbakker» Dersom løypen er skuterpreparert bør den være tilnærmet helt flat Må være i beskyttet terreng
 Middels	<ul style="list-style-type: none"> Middels godt trente skiløpere Grunnleggende skiferdigheter 	< 300 m	<ul style="list-style-type: none"> Mer krevende løyper Dersom løypen er skuterpreparert må traseen legges slik at alle nedoverbakker kan kjøres uten store krav til skiferdigheter Kan gå over tregrensen, men ikke værutsatt over lengre strekk. I slike områder må løypen i så fall merkes godt.
 Krevende	<ul style="list-style-type: none"> Erfarne og godt trente skiløpere Krever godt utstyr etter forholdene og god utholdenhet Kunnskap om kart og kompass 	< 600 m	<ul style="list-style-type: none"> Løyper i høyfjellsterreng og lange, krevende løyper, gjerne upreparerte Løypene kan ligge i fjellområder uten mobildekning
 Ekstra krevende	<ul style="list-style-type: none"> Erfarne og godt trente skiløpere Krever godt utstyr etter forholdene og god utholdenhet Kunnskap om kart og kompass 	Ingen maks høyde eller lengde	<ul style="list-style-type: none"> Lengre og mer krevende løyper enn rød, og med til dels bratte stigninger opp og ned Løypene kan ligge i fjellområder uten mobildekning og er vanligvis upreparerte

UT.no – din digitale veiviser

UT.no er Norges største turportal. Målet med UT.no er å inspirere til friluftsliv og være en digital møteplass for turinteresserte. Her finner du tusenvis av turforslag og detaljerte kart hvor turene er inntegnet.

Norge på tvers - fra Trondheimsfjorden til svenskegrensa

«Norge på tvers» er en langturopplevelse tvers gjennom midtnorsk natur fra Stjørdal til svenskegrensa, omtrent langs 63° nord. Her følger du merka ruter og overnatter på Nord-Trøndelag Turistforenings (NTT) og Trondhjems Turistforenings (TT) betjente- og selvbetjente hytter. Noen etapper på turen er krevende, men du slipper å bære telt, sovepose og mat.

TEKST: ERIK STABELL MED BIDRAG FRA TORE ANGELL-PETERSEN OG HARALD SVEIAN

Den offisielle Norge på tvers-turen mellom Stjørdal og svenskegrensa begynner med en lang og krevende dagsmarsj til Kvitfjellhytta. Den går først 15 km på bilveg, deretter drøyt 18 km gjennom barskog og heiterreng med en god del tung myr. For denne turen bør du være i god form og ha erfaring fra lange turer. Etappen vil oppleves lettere om Norge på tvers-turen går motsatt veg og avsluttes i Stjørdal. Det er også mulig å dele opp den første lange dagsmarsjen i to, med en overnatting på Øfstivollen som ligger ved

Flaksjøen omtrent midtvegs på turen.

Fra Kvitfjellhytta følger Norge på tvers-ruta stort sett korteste veg gjennom daler og åpent fjell-landskap. For noen dagsmarsjer anbefaler vi turer innom særlige attraksjoner eller langs rygger og over topper. I tilknyttede artikler beskriver vi verdiene i skog-, myr- og fjellandskapet vi går gjennom de første dagene og interessante istidsminner fra Roltdalen fram til Sylmassivet.

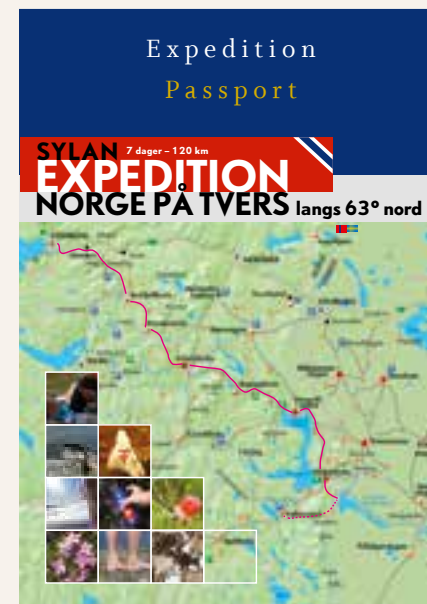
EXPEDITION-PASSET

Før du går ekspedisjonsturen «Norge på tvers» må du skaffe deg et Expedition-pass som kjøpes hos TT eller NTT. Passet gir deg verdikort for kost og losji på turisthyttene og det du ellers trenger for å bli registrert på den offisielle «Norge på tvers»-lista. Du velger selv om du vil gå fra fjorden i Stjørdal til svenskegrensa i Tydal eller motsatt veg.

I passet fyller du ut registreringskoder som du finner ved alle turisthyttene og ved start- og målpunktene. For at turen skal bli godkjent må den gjennomføres sammenhengende og ikke splittes opp i flere turer.

Etter endt tur sendes utfylt Expedition-pass til Trondhjems Turistforening og du vil få din velfortjente plass på den offisielle registreringslista for Norge på tvers.

Nærmere informasjon om Expedition-passet finner du på www.norgepatvers.no

Grepling. Foto: Gunn Nyborg

En fortjent hvil i Roltdalen. Fongen i bakgrunnen. Foto: Geir Horndalen

Til venstre: Norge på tvers-turen byr på storslåtte turopplevelser. Her fra Storerikvollen med utsikt mot Sylmassivet. Foto: Jonny Rømmereit

Mot Krokettjønna med fjellmassivet Skarvan bak. Foto: Ingerid Angell-Petersen

DAG 1: STJØRDAL - KVITFJELLHYTTA

TURFAKTA

Vanskelighetsgrad: Ekstra krevende

Lengde: 34 km

Gangtid: 10 - 12 timer

Overnatting: Kvitfjellhytta, selvbetjent, NTT, 11 senger

Første dagsmarsj starter langs en 13 km flat, asfaltert, men lite trafikkert landeveg til Hegra, deretter 2 km bratt opp Tronskodalen mot Hegra festning. Videre går den langs den historiske Ingeniørvegen opp til landskapet åpner seg og ruta fortsetter gjennom stort sett åpent skog- og heilandskap med en god del myr og idylliske småvatn. Undervegs passerer Flaksjøen, Ertsgardsfjellet og Gråvatnet.

Starten av turen kan godt tas fra bredden av Trondheimsfjorden fra fjæra utafor Stjørdal sentrum og derfra innom det offisielle start- eller slutt punktet for turen på NTT-kontoret etter en halv km. For de som avslutter turen

Minnestein over dem som bygde Ingeniørvegen. Foto: Tore Angell-Petersen

i Stjørdal kan avslutninga markeres med et saltvannsbad fra Hellstranda på yttersida ved jernbanestasjonen på Hell eller i Storvika i Stjørdal.

De som har med lette sko, kan godt vente med fjellskoene til terrenget nås ved Flaksjøen. Fra Stjørdal sentrum går vi først Kirkevegen nordøst for flyplassen og etter hvert Prestmovegen fram til Stjørdalselva krysses etter ca 5 km. Herfra følger vi den flate lokalvegen langs sørsida av Stjørdalselva i 8 km. Vi passerer Hembre gård og tar av grusvegen til høyre opp den trange og bratte Tronskodalen mot Hegra festning.

I det svære Hembre grustak kan vi se en stor kvartærgeologisk formasjon – en breelvavsetning av sand og grus. Grustaket ligger der ve-gen mot festningen tar opp. Den ble avsatt på datidens fjordbunn her hvor iskanten for ca 12 000 år siden møtte Trondheimsfjorden (se Hoklingen-trinnet i artikkelen om kvartærgeologi). Den gang sto havnivået mye høyere enn nå. Om lag 185 moh finner vi i dag istidas høyeste strandlinje, som i geologien kalles marin grense. I massetakets høge snittvegger kan vi se hvordan oppbygginga skjedde lagvis på fjordbunnen. Obs! Gå ikke for nær, her raser det ofte! Hembre grustak er en viktig leverandør av sand og grus til veg- og bygningsformål.

Grusvegen følges knapt 2 km (195 m) til ca 1 km før festingen der et tydelig skilt viser at ruta mot Kvitfjellhytta går opp langs den gamle Ingeniørvegen.

Etter kort tid langs Ingeniørvegen kommer vi ut av den tunge granskogen, og opp i mer furudominert skog. Veggen stiger nokså bratt opp til foreløpig høyeste passasje (325 m), der vi forlater den historiske ve-gen, tar til venstre inn på en gammel kjerreveg (traktorveg) og kommer til den idylliske Litjtjønna med en fint anlagt rasteplass.

HEGRA FESTNING

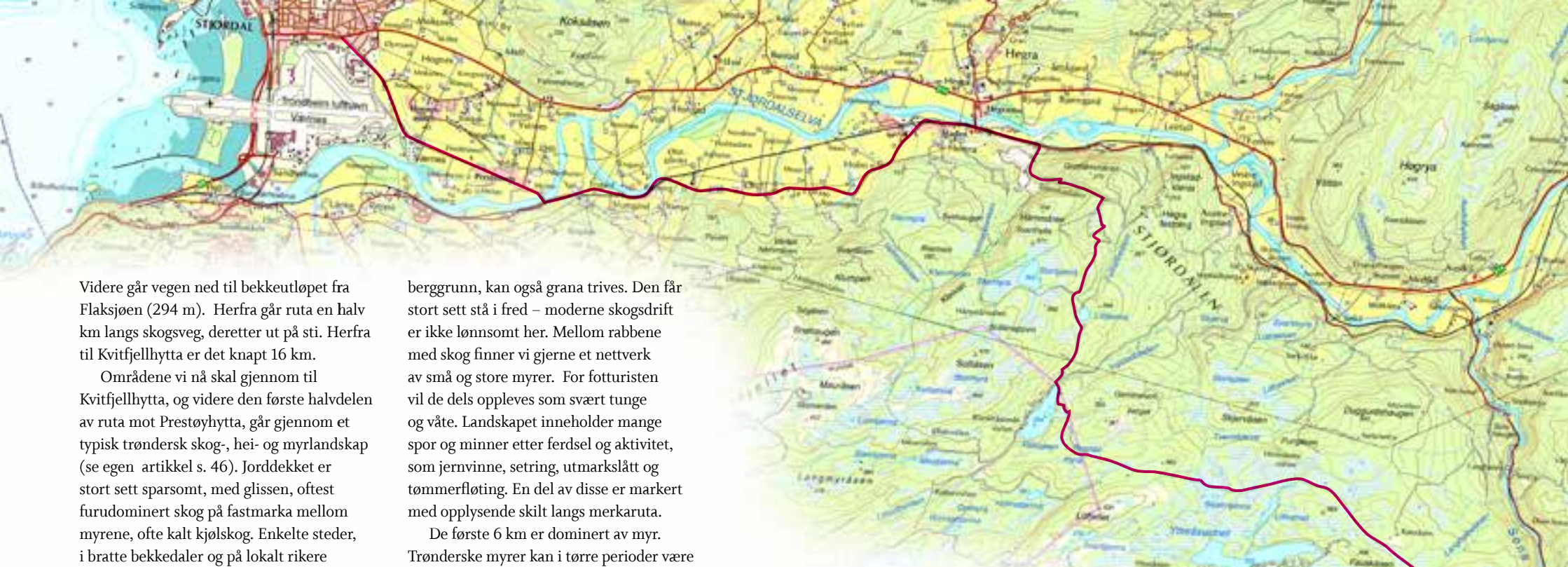
Hegra festning ligger på sørsida av Stjørdalen ca 3 km øst for Hegra, vel 150 høgdemeter over dalbunnen. Festningen ble planlagt som ledd i unionsoppløsninga og anlagt i årene etter 1905 som et av de mest påkosta militære anlegg for sin tid. Den utgjorde en del av de Stjør- og Værdalske befestinger og består av de tre fortene Ingstadkleva lengst framme og Klevplassen og Svartåsen lenger bak.

En styrke under major Hans Reidar Holtermanns kommando tok i april 1940 den nedlagte festningen i bruk og kjempet mot tyske okkuperanter i 25 døgn. 10. april, etter at flyplassen på Værnes var oppgitt, ble det da nedlagte Ingstadkleva fort satt i stand. Målet var å kunne støtte den allierte frigjøringa av Trøndelag som skulle komme nordfra. At den bidro til å hindre tyskerne fra å motta forsterkninger med tog gjennom Sverige forklarer den relativt store innsatsen tyskerne satte inn for å bekjempe festningen. En styrke på 189 mann og en kvinne måtte overgi festingen 6. mai 1940. Seks nordmenn falt under kampene i og omkring festningen og trolig et omtrent tilsvarende antall på tysk side.

I dag er Hegra festning et idyllisk museumsanlegg og dokumenterer den norske motstanden mot den tyske okkupasjonsmakten. Anlegget er definert som et av Norges 14 nasjonale festningsverk og forvaltes av Staten ved Forsvarsbygg. Det er vedtatt at anlegget skal fredes formelt. Festningsområdet er i utgangspunktet åpent og tilgjengelig i sommerhalvåret. Det er omvisning i helgene om sommeren.

Ingeniørvegen ble anlagt etter utbygginga av festningen som forbindelse over til Sigertmoen øvingsområde i Leksdalen. Skytefeltet er på ca 20 km² og ligger i dalen nord for der Fv. 705 passerer Elvran.

Mer om festingens historie kan leses i Karl H Brox: Hegra festning 1905 - 2005, ISBN 82-303-0476-9 - utgitt av Hegra festnings venner ved 100-årsmarkeringen av unionsoppløsningen.

Videre går vegen ned til bekkeutløpet fra Flaksjøen (294 m). Herfra går ruta en halv km langs skogsveg, deretter ut på sti. Herfra til Kvitfjellhytta er det knapt 16 km.

Områdene vi nå skal gjennom til Kvitfjellhytta, og videre den første halvdelen av ruta mot Prestøyhytta, går gjennom et typisk trøndersk skog-, hei- og myrlandskap (se egen artikkel s. 46). Jorddekket er stort sett sparsomt, med glissen, oftest furudominert skog på fastmarka mellom myrene, ofte kalt kjølskog. Enkelte steder, i bratte bekkedaler og på lokalt rikere

berggrunn, kan også grana trives. Den får stort sett stå i fred – moderne skogsdrift er ikke lønnsomt her. Mellom rabbene med skog finner vi gjerne et nettverk av små og store myrer. For fotturisten vil de dels oppleves som svært tunge og våte. Landskapet inneholder mange spor og minner etter ferdsel og aktivitet, som jernvinne, setring, utmarkslått og tømmerfløting. En del av disse er markert med opplysende skilt langs merkaruta.

De første 6 km er dominert av myr. Trønderske myrer kan i tørre perioder være

På stien opp mot Ertsgardfjellet er det innslag av lettgatte fine sva. Disse bergfoldingene er 400 millioner år gamle. Foto: Ingerid Anegell- Petersen

lette å gå i, men blir våte og tunge etter mye nedbør. Mange vil nok oppleve dette som den tyngste delen av turen «Norge på tvers». Under ugunstige vær- og føreforhold lønner det seg på noen strekninger å velge sin egen veg litt utenfor tråkket. Turistforeningene arbeider med å klopplegge de våteste partiene.

Midtvegs på turen, nedenfor osen av Litjvatnet (320 m), passerer vi Sørkilbekken på bru. Her kan det være fint å raste. Like etter forlater vi furuskogen et par kilometer, og går inn i et frodigere område med Rønnsåsen øst for stien, en tidligere setervoll der husdyr hadde godt beite på vollen og i utmarka rundt. På myrene her kan vi finne mer krevende planter, som nattfiol og andre orkideer. Dette landskapet avsluttes med en ganske kort, men bratt

Området preges av skog- og myrlandskap. Kvittfjellet i bakgrunnen. Foto: Tore Angell- Petersen

bakke opp Geitåskammen til ei myr med en fin hvilestein på venstre side. Her er det slutt på de tyngste myrene. I de ganske snille stigningene opp til Slungardsfjellet (475 m), og videre mot Ertsgardfjellet (572 m), forlater vi skogen, og stien får innslag av svært lettgatte sva. Her vises tydelige, ca 400 millioner år gamle folder av berggrunnen - rene bergkunsten. Her er det vakkert utsyn mot landskapet vi har gått gjennom, mot Meråkerfjella og Skarvan, og vi får fin oversikt over siste del av dagens og første del av morgendagens etappe.

På den nordligste av toppene på Ertsgardfjellet passerer høgste punkt for dagen, 572 moh.

Vi har knapt fire km igjen og det bærer

utfor mot Gråvatnet (489 m). Noen hundre meter nede i bakken møter vi stien som kommer fra Selbu skisenter ved Vinsmyra og fv. 705. Et skilt forteller om kun to km igjen, men la deg ikke lure ... I utløpet av vatnet passerer vi Gråvassbekken på en nesten 150 år gammel tømmerdam med bru. Herfra til Kvittfjellhytta (510 m) går stien i fint, småkupert terreng under østskråninga av Kvittfjellet, over rabber og ganske lettgatte myrer.

Vinters tid er det ikke vanlig å gå denne turen, selv om terrenget fra starten av Ingeniørvegen under gode snøforhold er kjempes fint skiterreng. Fra Vinsmyra ved fv. 705 mellom Stjørdal og Selbu prepareres spor innover fjellet mot Kvittfjellhytta.

Mulig oppdeling av turen fra Stjørdal til Kvittfjellhytta

NTT har på årsbasis en avtale om bruk av Øfstivollen for overnatting. Her er det sengeplass for inntil 6 personer. Plass må avtales på forhånd. For å komme hit tar du av fra asfaltvegen ved Holmsvingen, 4,5 km etter passering av brua over Stjørdalselva. Herfra går det merke skogsveg og sti fram til vollen. Dagen etter følges bilveg 2 km mot nordøst ned til utløpet av Flaksjøen, der merkaruta til Kvittfjellhytta kommer opp fra dalen. Avstanden til Øfstivollen fra Stjørdal er 15,5 km. Videre til Kvittfjellhytta er det 18 km. Ta kontakt med turistforeningene for nærmere opplysninger.

Hembre Gård og Camping er et annet overnattingstilbud for dem som ønsker å dele opp den lange første dagsmarsjen mellom Stjørdal og Kvittfjellhytta. I laksesesongen fra 1. juni til 31. august er overnatting på gården

primært innretta mot laksefiskere. Det beste alternativet for overnatting om du går Norge på tvers i laksesesongen, er Arctic Dome som ligger nede ved elva på campingten til Hembre gård. Dette er et stort, iglooformet telt med seks «felsenger». Her er det dyner/puter slik at du kan bruke lakenpose. Plass bestilles på forhånd eller kan ordnes ved oppmøte såfremt det er ledig plass. Henvendelser gjøres ved inngangen til campingplassen. Sanitærrom like ved for dusj, med et lite kjøkken for selvhushold. Info og bestilling på www.hembregard.no/camping

Øfstivollen. Foto: Aasta Folvik

Den gamle dammen/brua ved utløpet av Gråvatnet. Området har en rekke minner etter tidligere tiders virksomhet og ferdsl. Foto: Tore Angell-Petersen

DAG 2: KVITFJELLHYTTA - PRESTØYHYTTA

TURFAKTA

Vanskelighetsgrad: Middels krevende

Lengde: 12 km

Gangtid: 4 timer

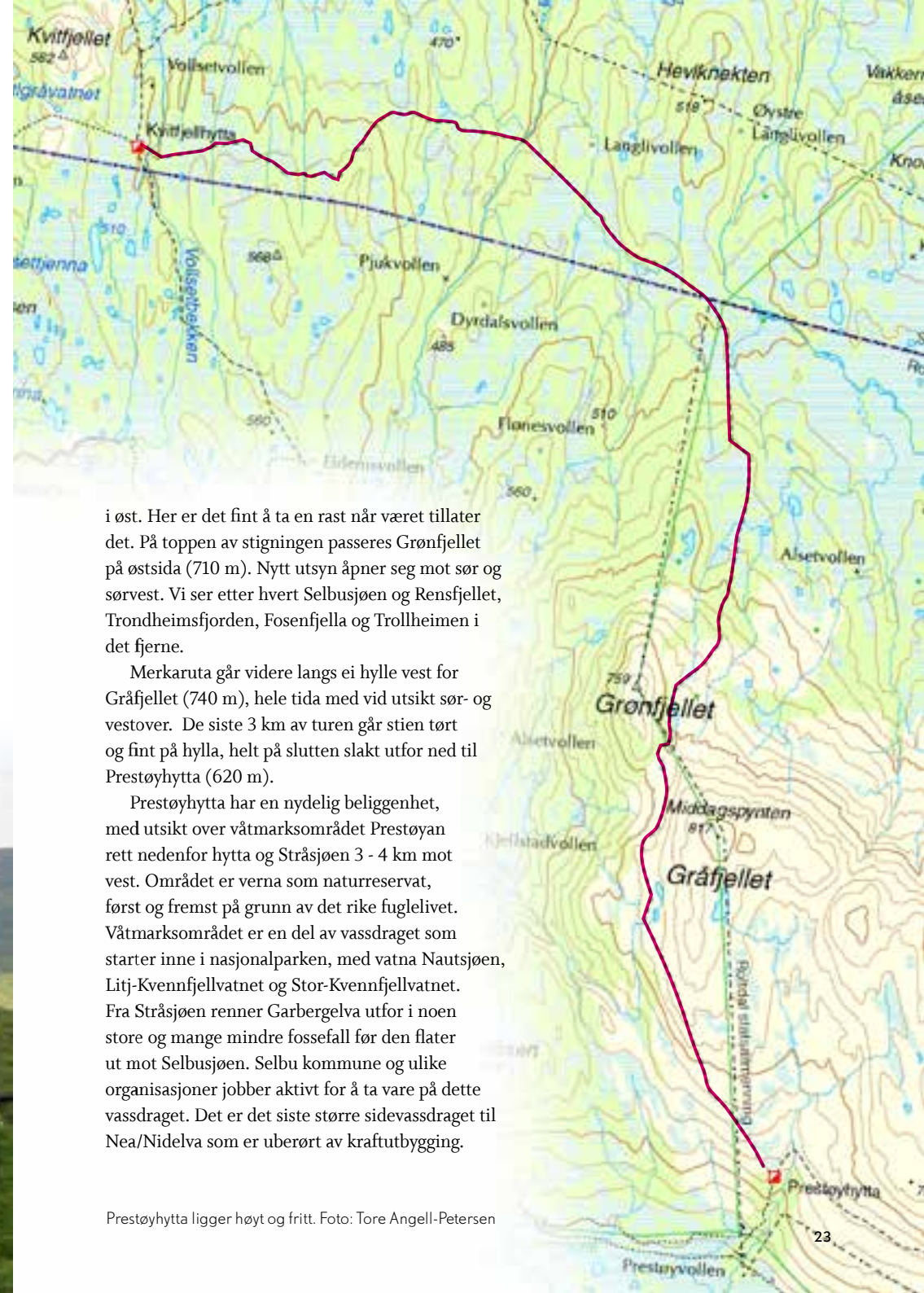
Overnatting: Prestøyhytta, NTT, selvbetjent,
16 senger

Det er en forholdsvis kort tur til Prestøyhytta. Det er greit med en «hviledag» etter den lange turen i går opp fra dalen. Turen går først mot øst i retning Skarvan-massivet, gjennom variert skog og myr med en rekke nord-sørgående smådaler og rygger og spor og minner etter virksomhet og ferdsl. Merkaruta dreier etter hvert mot sør og kommer opp på snaufjellet før den siste delen av turen fram mot Prestøyhytta. Vi er nå inne i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark.

Turen starter fra hytta (510 m) mot øst, gjennom et spennende og idyllisk landskap med daler og rygger med et nett av myrarter mellom. Skogen vekslers

mellom tett granskog, blandingskog og glissen furuskog, ofte meg innslag av gamle tørrfuruer, eller gadder som de kalles i Trøndelag. Terrenget, med nord-sørgående rygger og bekkedaler er typisk for store deler av utmarka i Selbu kommune, som vi nå går inn i. De fleste myrene der ruta går er annerledes enn de tunge myrene på gårdagens etappe. De har rikere og tettere vegetasjon som stort sett bærer, og under tørre forhold er svært lette å gå i. Det er mange gamle setervoller i dette terrenget og spor etter tømmerfløting. Informasjonsoppslag er satt opp noen steder.

Etter ca. 3 km passerer vi laveste punkt på turen (400 m). Den lille elva Vestre Tverrsona passerer på bru over ei kløft som ofte har stri vassføring. Etter en knapp halvmil dreier ruta mot sør, og følger et lite stykke en bekk med rester etter en gammel fløtingsdam. Vi krysser bekken og starter stigningen på drøyt 200 høgdemeter mot passet mellom Grønfjellet og Gråfjellet. Vi går forbi skiltet som varsler at vi går inn i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark, og stiger jevnt oppover i ganske tørt terreng. Etter hvert slipper skogen taket, og vi får flott utsyn bakover mot Stjørdal og Skarvan

i øst. Her er det fint å ta en rast når været tillater det. På toppen av stigningen passerer Grønfjellet på østsida (710 m). Nytt utsyn åpner seg mot sør og sørvest. Vi ser etter hvert Selbusjøen og Rensfjellet, Trondheimsfjorden, Fosenfjella og Trollheimen i det fjerne.

Merkaruta går videre langs ei hylle vest for Gråfjellet (740 m), hele tida med vid utsikt sør- og vestover. De siste 3 km av turen går stien tørt og fint på hylla, helt på slutten slakt utfor ned til Prestøyhytta (620 m).

Prestøyhytta har en nydelig beliggenhet, med utsikt over våtmarksområdet Prestøyen rett nedenfor hytta og Stråsjøen 3 - 4 km mot vest. Området er verna som naturreservat, først og fremst på grunn av det rike fuglelivet. Våtmarksområdet er en del av vassdraget som starter inne i nasjonalparken, med vatna Nautsjøen, Litj-Kvennfjellvatnet og Stor-Kvennfjellvatnet. Fra Stråsjøen renner Garbergelva utfor i noen store og mange mindre fossefall før den flater ut mot Selbusjøen. Selbu kommune og ulike organisasjoner jobber aktivt for å ta vare på dette vassdraget. Det er det siste større sidevassdraget til Nea/Nidelva som er uberørt av kraftutbygging.

Prestøyhytta ligger høyt og fritt. Foto: Tore Angell-Petersen

DAG 3: PRESTØYHYTTA - SCHULZHYTTA

TURFAKTA

Vanskelighetsgrad: Krevende

Lengde: 15 km

Gangtid: 5 timer

Overnatting: Schultzhytta, TT, betjent,
28 senger

Denne dagsmarsjen går nesten bare i snaufjellet før den kommer ned i skog- og myrlandskapet i Roltdalen et par km før Schulzhytta. Ruta passerer først Øyelva i Garbergvassdraget, før den stiger slakt sørøstover opp mot rutas høyeste punkt etter ca. 10 km. Langs merkaruta passerer vi minner etter kvernsteinsdrifta i området. Det er flott utsikt bakover mot Skarvan og Kvennfjellvatna og etter hvert framover mot Roltdalen og Fongenmassivet.

Et alternativt vegvalg utenom merka ruter går gjennom et felt med enda flere gamle kvernsteinsbrudd og innom vannskillet mellom Garbergvassdraget og Roltdalen. Det bidrar til enda større

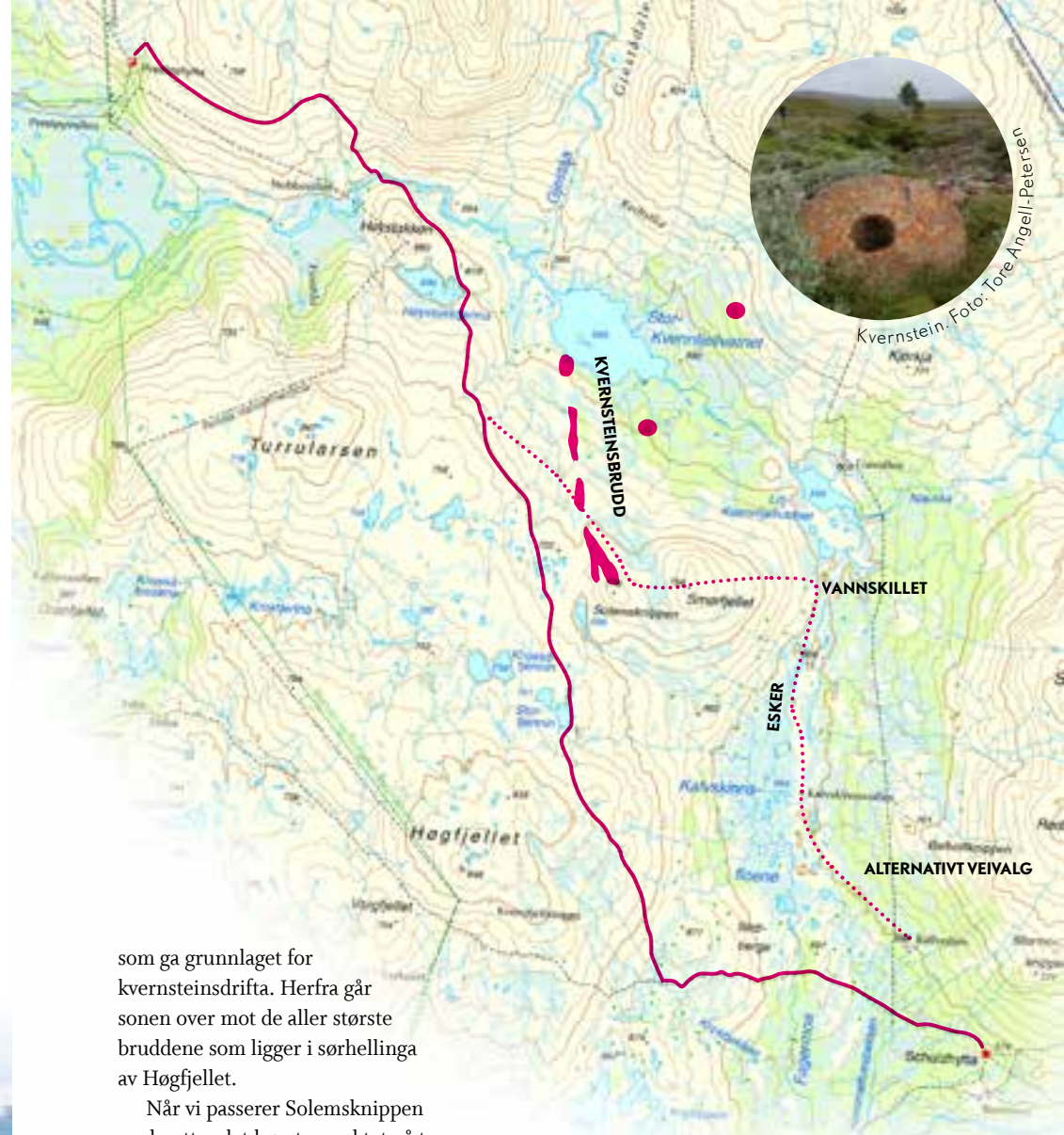
natur- og kulturminneopplevelser. TTs Schulzhytta er ei betjent hytte, så vel framme får vi maten servert.

Merkaruta går litt opp fra hytta (620 m) mot øst og passerer et bekkesøkk før den går oppe i lia og ned til Øyelva i Garbergvassdraget. Elva passerer på bru rett øst for Stubbvollen (560 m). Stien går opp i nordøstskråninga av Høystakken og passerer Høystakktjønna (600 m). Herfra går den i tørt og variert fjellterreng om lag en halv mil opp til nær 800 meters høyde. Ved Solemsknippen kan vi se typisk islipt fjelloverflater.

Nedafor stien ligger det ei rekke tydelige kvernsteinbrudd. En avstikker dit vil være en fin kulturopplevelse. Atkomsten er nærmere beskrevet under «Alternativ tur» side 26. Avstanden opp fra de nærmeste bruddene til merkaruta er ca 600m. I tillegg til disse er det mange brudd på nordre side av Stor-Kvennfjellvatnet, bl.a. det store kalt Kvittyten. I området ved vatnet er det også mange hustufter etter kvernsteindriften.

Like før det høyeste punktet på turen, i området ved de to små vatna Stortjennin, krysser stien den nord- sørgående sonen med granat-stauro litt-glimmerskifer

Isen har noen steder, som her på Solemsknippen, formet langstrakte og avrundete svaberg (rundsva), også kalt hvalskrottfjell på grunn av deres typiske form og størrelse. Den langsgående isbevegelsen var her mot nordvest. Skarvan i bakgrunnen. Foto: Harald Sveian

som ga grunnlaget for kvernsteinsdrifta. Herfra går sonen over mot de aller største bruddene som ligger i sørhellinga av Høgfjellet.

Når vi passerer Solemsknippen og deretter det høyeste punktet på turen, kommer vi over i Roltdalen og har det markerte Fongenmassivet framfor oss. Vi går slakt utfor ned til stikrysset (650 m) der den gamle seterstien med merkaruta kommer inn fra Selbu om Hersjøen og Hoemskjølen/Bleka.

Fra krysset er det drøyt 3 km fram til Schulzhytta. Bekken Fagermoa (570 m)

passeres ca 2 km og Hommelfussbekken vel 1 km før Schulzhytta. De kan begge vanligvis steingås. Dersom det er stor vassføring i Fagermoa, kan den passerer på bru vel en halv km nedafor der merkaruta krysser. Det siste stykket før Schulzhytta (574 m) går vi gjennom myrlandt barskog, etter hvert gammel granskog.

Alternativ tur forbi felt med kvernsteinsbrudd og istidsminner

Vi anbefaler en alternativ tur mellom Prestøyhytta og Schulzhytta. Den følger merkaruta knapt 6 km, til du passerer en bekk vel 1 km etter Høystakktjenna. Herfra tar du av på skrå nedover lia.

Da vil du se en svak dalsenkning med en bekk som renner nordover og

møter Garbergelva like vest for Stor-Kvennfjellvatnet. På andre sida av bekken går en svak rygg oppover mot Solemsknippen i sør. Bak denne ryggen ligger mange tydelige kvernsteinbrudd i ei lang rekke fra vatnet opp mot knippen, med minner etter kvernsteinsbrytinga og transporten av kvernstein. Disse bruddene er avbilda på forsida til boka «På stein og

Schulzhytta ligger midt i hjertet av Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Foto: Sondre Balstad

Utsikt fra Solemsknippen mot Roltdalen, Fongen og Ruten. Foto: Harald Sveian

sti», og i den boka kan man lese mye mer om kvernsteinsdriften som foregikk høst og vinter i flere hundre år i disse værharde områdene.

Etter å ha sett på bruddene er det greit å gå østover, på nordsida av Smørfjellet (794 m), eventuelt over denne toppen, som er et flott sted å raste i godvær. Videre går vi ned til vannskillet mellom Garbergvassdraget og Rotla like sør for Litj-Kvennfjellvatnet (600 m). Her er det tydelige spor etter isens avsmelting og smeltevattnets avrenning for litt over 11 000 år sida (Nautfjelltrinnet, se artikkelen om kvartærgeologi). Da rant det smeltevatt hit fra den isdemte Roltdalen nordover forbi Kalvskinnfloan og over vannskillet til Garbergvassdraget (se kart i artikkelen om kvartærgeologi side 52) gjennom en istunnel hvor vatnet sto under høgt trykk slik at det kunne presses over vannskillet. Til Litj-Kvennfjellvatnet kom det smeltevatt også fra nordøst via Nautsjøen. Alt smeltevattnet avsatte store grussletter rundt Litj-Kvennfjellvatnet, med flere vatnfylte dødisgroper. Isolerte isklumper ble liggende igjen i grusen som

ble spylt fram. Gropene ble dannet da isen smeltet.

Noen hundre meter sør for vannskillet kommer vi inn på en tydelig rygg (esker) av sand og grus. Den går i samme høyde herfra i 2,5 km sørover på østsida av myrområdet Kalvskinnfloan. Dette er «avstøpningen» av istunnelen hvor smeltevattnet i sin tid rant nordover, altså motsatt av dagens dreneringsretning. Ryggen er flere steder litt usammenhengende, men er lett å følge. Ned mot sørenden av eskeren går vi over Kalvskinnsvollen, en gammel setervoll uten noen bevarte bygninger. Herfra er det to muligheter. Vi kan følge eskeren enda et lite stykke rett sørover, og etter ca 1,5 km komme inn på merkaruta igjen, eller vi kan bøye av mot sørøst og følge en terrasseformet, smal «hylle» i moreneavsetningene (sete) i samme høyde som vannskillet vi passerte (600 m). En utydelig, ikke helt gjennomgående sti går langs setet, forbi hyttene på den tidligere setervollen Ballvollen. En drøy km etter vollen går vi ned fra 600 m-nivået til Schulzhytta (574 m).